

onikilevha

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ BASIYA ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

ULUSLARARASI HAVA TAŞIMA HUKUKU

Birinci Kısım

Taşıyıcının *Yolcu* Taşıma Sözleşmesinden Doğan Sorumluluğu

I. Hukuki Düzenlemeler.....	5
II. Yolcu Taşıma Sözleşmesi.....	9
A. Tanımı	9
B. Hukuki Niteliği.....	10
C. Sonuç ve Değerlendirme	13
D. Montreal Sözleşmesi Kapsamında Yolcu Taşıma Sözleşmesinin Niteliği.....	14
III. Montreal Sözleşmesi'nin Uygulanma Şartları.....	16
A. Taraflar Arasında Yolcu Taşıma Sözleşmesi Olmalıdır	16
1. Sözleşmenin Kurulması	16
2. Kaçak Yolcu (Stowaway) Kavramı	17
3. Hava Aracı Mürettebatı Sözleşmeleri.....	18
4. Sözleşmenin Şekli	19

5. Rezervasyon.....	22
B. Yolcu Taşıma Sözleşmesi Uluslararası Olmalıdır.....	26
1. Uluslararası Kavramı	26
2. Tek Yönlü Taşımlar	27
3. Gidiş-Dönüş Şeklindeki Taşımlar.....	31
4. Kararlaştırılmış Durak Yeri Kavramı.....	32
5. Kalkış Yeri ve Varış Yeri Kavramları	34
6. Yolcunun Niyeti ve Uluslararası Kavramı İlişkisi	36
C. Sözleşme, Ücret Karşılığında Yapılmalıdır.....	37
1. Ücretin Niteliği ve Kapsamı.....	37
2. Ücretsiz Taşımlar.....	39
3. Ücretin Üçüncü Kişilerce Ödenmesi.....	42
D. Taşıma Hava Aracı ile Yapılmalıdır.....	43
1. Hava Aracı Kavramı.....	43
2. Türk Hukuku'nda Hava Aracı Kavramı	44
E. Sözleşmenin Konusu Canlı İnsan Olmalıdır	48
IV. Montreal Sözleşmesi'nde Yolcu Taşıma Sözleşmesinin Tarafları.....	48
A. Yolcu	48
1. Yolcu Sifatının Kazanılması.....	48
2. Yolcu Sifatının Başlaması ve Korunması	50
3. Uçuşun Kaçırılmasının Etkisi	53
B. Taşıyıcı	54
1. Taşıyıcı Sıfatı	54
2. Taşıyıcı Türleri.....	56
a. Genel Olarak.....	56
b. Sözleşmesel Taşıyıcı.....	56
i. Kavram	56
ii. Temsilci ile Sözleşmenin Akdedilmesi.....	57
iii. Çarter Sözleşmesi ve Taşıyıcı Sıfatı.....	59
c. Fiili Taşıyıcı.....	61

i. Kavram	61
ii. Sözleşmesel Taşıyıcı – Fiili Taşıyıcı İlişkisi	63
iii. Kod Paylaşım – Ortak Uçuş (Codeshare) Anlaşmaları	66
d. Müteakip (Mütevali) Taşıyıcı	69
i. Genel Olarak	69
ii. Yargıtay ve Mütevali Taşıyıcı Kavramı.....	70
iii. Müteakip Taşıyıcı – Fiili Taşıyıcı İlişkisi.....	72
V. Taşıyıcının Çalışanları ve Yardımcıları (... carrier, its servants or agents...)	73
A. Genel Olarak.....	73
B. Kavram.....	75
C. Kapsam	76
VI. Taşıyıcının Sorumluluğu	86
A. Sorumluluk Kavramı	86
B. Sorumluluk Türleri: “ile sorumluluk” ve “den sorumluluk”	86
C. Montreal Sözleşmesi’nde Sorumluluğun Türü ve Kapsamı.....	88
1. Sözleşmeden Kaynaklanan Sorumluluk.....	88
2. Taşıyıcının Sorumluluğun Niteliği ve Kusur	89
3. İki Aşamalı Sorumluluk Sistemi (Two-Tier System)	92
a. Genel Olarak	92
b. Taşıyıcının İki Aşamalı Sorumluluğunun Analizi	94
i. “...den Sorumluluk” Açısından	94
ii. “...ile Sorumluluk” Açısından.....	95
iii. Kusur Sorumluluğu – Kusursuz Sorumluluk.....	96
iv. Değerlendirme	98
VII. Madde 17/f.1 Kapsamında Taşıyıcının Sorumluluğu	102
A. Genel Olarak.....	102
B. Kaza	104
1. Önemi	104
2. Kavram.....	104

3. Kaza ve Mücbir Sebep İlişkisi.....	105
4. Bir Emsal Karar: Saks v. Air France	107
a. Dava Süreci	107
b. Temyiz Mahkemesi Değerlendirmesi	108
c. Amerikan Yüksek Mahkemesi’nin Değerlendirmesi.....	109
d. Hava Taşımacılığının Karakteristik Riskleri Kavramı	110
e. Sonuç	112
5. Yabancı Mahkeme Kararlarında “Kaza”	112
a. Genel Olarak	112
b. Başlıca Mahkeme Kararları	113
c. Bedensel Reaksiyonlar ve Kaza	115
d. Değerlendirme	117
6. Taşıyıcının Çalışanları ile Yardımcılarının Yolcunun Taleplerini Geri Çevirmesi (Inaction, Crew Negligence) ...	119
a. Genel Olarak	119
b. Stanley Abramson v. Japan Airlines	120
c. Leonard Krys, Rebeca Krys v. Lufthansa German Airlines	121
d. Olympic Airways v. Husain	124
e. Kararların Değerlendirilmesi	126
f. Biniş İşlemlerindeki Kayıtsızlıklar ve Kaza Kavramı.....	128
7. Derin Ven Trombozu (Deep Vein Thrombosis, “DVT”) ve Kaza İlişkisi	129
a. DVT Kavramı	129
b. Yabancı Mahkeme Kararlarında DVT	131
c. Olağan Riskler ile Kaza İlişkisi	134
8. Uçuş Esnasındaki Rahatsızlıklar: Taciz, Kavga, Tartışma, Hava Aracına Zarar Verme vb. Durumlar (In-Flight Disturbances)	135
a. Genel Olarak	135
b. Uçuş Esnasındaki Rahatsızlıklar ve Mürettebatın Rolü...	137

i. Genel Olarak	137
ii. Taşıyıcının Sorumlu Olacağı Haller	138
iii. Kural Tanımaz Yolcu (Unruly Passenger)	140
iv. COVID-19 Pandemisi Bağlamında Kural Tanımaz Yolcu (Unruly Passenger)	144
v. Yolcu-Yolcu Arasında Çıkan Sorunlar	149
aa. Genel Olarak	149
bb. Taşıyıcının Sorumlu Olmayacağı Haller.....	149
cc. Taşıyıcının Sorumlu Olacağı Haller	151
dd. Taciz Vakıaları ve Taşıyıcının Sorumluluğu	152
vi. Sonuç	154
9. Yargıtay Kararlarında Kaza Kavramı	155
a. Genel Olarak	155
b. Örnek Yargıtay Kararları	159
c. Yabancı Mahkeme Kararlarının Bağlayıcılığı Sorunu	167
i. Genel Olarak	167
ii. Montreal Sözleşmesi ve Yabancı Mahkeme Kararlarının Bağlayıcılığı	170
C. Ölüm veya Bedensel Zarar	172
1. Ölüm.....	172
a. Genel Olarak	172
b. Ölümün Tespitine Dair Hukuki Sorunlar	173
i. Genel Olarak	173
ii. Ölüm Karinesi Halleri	176
iii. Hava Aracının İz Bırakmadan Kaybolması Halinde Ölümün Tespiti.....	178
aa. Genel Olarak	178
bb. Gaiplik Kararının Verilmesi ve Sonuçları	180
cc. Gaiplik Süreci ve Montreal Sözleşmesi'ndeki Hak Düşürücü Süre.....	181
dd. Gaibin Sağ Olarak Ortaya Çıkması.....	183
2. Bedensel Yaralanma.....	186

a. Kavram	186
b. Beden Bütünlüğünün İhlali	187
c. Bedensel Zarar ve Maddi Zarar İlişkisi	188
d. Bedensel Yaralanmanın Çeşitli Görünümleri	188
e. Sonuç	190
D. Kazanın Belirli Bir Zaman Diliminde Meydana Gelmesi	191
1. Genel Olarak	191
2. Kazanın Biniş Sırasında Meydana Gelmesi	192
a. Kavram	192
b. Biniş İşlemlerinin Başlama Anı	193
c. Sözleşme Görüşmeleri ve Biniş İşlemleri İlişkisi	196
3. Kazanın Hava Aracındayken Meydana Gelmesi	198
4. Kazanın İniş İşlemleri Sırasında Meydana Gelmesi	202
a. İniş İşlemleri Kavramı	202
b. Goodwin Kararı (8 Ağustos 2011)	204
c. Hava Limanı İşletmesinin Sorumluluğu ile Taşıyıcının Sorumluluğunun İlişkisi	205
E. Kaza ile Zarar Arasında Uygun İlliyet Bağı	206
1. İlliyet Bağı Kavramı	206
2. Zararın Kapsamının Tespitinde İlliyet Bağının Önemi	207
VIII. Taşıyıcının Sorumluluktan Kurtuluş İmkânları	209
A. Genel Olarak	209
B. Sorumluluktan Kurtuluş İmkânları	210
C. Montreal Sözleşmesi'nde "Kusur" Kavramı	211
D. Mücbir Sebep Halinde Sorumluluktan Kurtulma İmkânı	212
E. Müterafik Kusur	214
IX. Montreal Sözleşmesi'nin Münhasır Uygulanması Sorunu	215
A. Kavramı ve Önemi	215
B. Münhasırlık Kavramına İlişkin Örnek Yabancı Kararlar	218
C. Türk Hukuku'nda Münhasırlık Tartışması	220
D. Münhasırlık Sorunu ve Üçüncü Kişiler	222

E. Değerlendirme.....	223
X. Yolcunun Tazminat Talepleri.....	224
A. Giriş	224
B. Manevi Tazminat Talebi	225
1. Yabancı Mahkeme Kararlarında Manevi Tazminat.....	225
a. Genel Olarak	225
b. Örnek Kararlar	225
c. Değerlendirme	227
2. Türk Hukukunda Manevi Tazminat: Ölüm ve Bedensel Yaralanma Halleri.....	229
a. Genel Olarak	229
b. Zarar Kavramı	231
i. Genel Olarak	231
ii. Montreal Sözleşmesi Kapsamındaki Zararların Niteliği	232
iii. Sözleşmeye Aykırılık Halinde Yararlanılabilecek Hükümler	233
iv. TBK Madde 56 ve 58'in Kıyasen Uygulanması: Türk Hukuku'nda Manevi Tazminat Şartları	235
3. Montreal Sözleşmesi ve Manevi Tazminatın Şartları.....	237
4. Türleri.....	238
a. Ölüme Bağlı Manevi Tazminat Talepleri.....	238
b. Bedensel Yaralanmaya Bağlı Manevi Tazminat Talepleri	240
i. Genel Olarak	240
ii. Bedensel Yaralanma Kavramı.....	241
iii. Manevi Tazminat Talebi.....	242
iv. Manevi Zarar Sonucu Beliren Bedensel Zararlar	244
c. Ölüm veya Bedensel Yaralamadan Bağımsız Manevi Tazminat Talepleri.....	245
i. Türk Hukuku'nda Salt Manevi Zararlar	245
ii. Montreal Sözleşmesi'nde Salt Manevi Zararlar.....	246

iii. Montreal Sözleşmesi Yargıtay Uygulamasında Salt Manevi Zararlar.....	247
iv. Kabul Görebilecek Salt Manevi Zararlar	248
C. Maddi Tazminat Talebi.....	249
1. Maddi Zarar Kavramı.....	249
2. Müspet Zarar Niteliği.....	251
3. Tazminat Belirlenmesinde Yararlanılacak Hükümler	252
4. Ölüm veya Bedensel Yaralanmaya Bağlı Maddi Tazminat Davaları	254
a. Ölüme Bağlı Talepler.....	254
i. Genel Olarak	254
ii. Davacılar ve Talebin Kapsamı.....	256
iii. Destekten Yoksun Kalan Kişi ile Mirasçı İlişkisi	257
iv. Sonuç	258
b. Bedensel Yaralanmaya Bağlı Talepler	259
i. Genel Olarak	259
ii. Talebin Kapsamı.....	259
c. Dolaylı Zararların Tazmini	261
i. Genel Olarak	261
ii. Kavram	262
iii. Montreal Sözleşmesi'nde Dolaylı Zararlar	263
d. Tazminatın Hesaplanması	265
e. Yolcu Dışındaki Kişilerce Yapılan Masrafların Tazmini... 268	
XI. Yolcu Dışındaki Üçüncü Kişilerin (Yakınlar ile Destekten Yoksun Kalanlar) Tazminat Talepleri	269
A. Manevi Tazminat Talepleri	269
1. Ölenin Yakınlarının Talepleri	269
a. Genel Olarak	269
b. Talep Hakkının Niteliği.....	271
c. Talep Hakkının Dayanakları.....	272

2. Ağır Bedensel Zarar Halinde Yakınların Manevi Tazminat Hakkı	275
B. Maddi Tazminat Talepleri	276
1. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı	276
a. Genel Olarak	276
b. Talep Hakkının Dayanağı ve Niteliği.....	277
c. Sonuç	280
XII. Montreal Sözleşmesi'nin Yeknesaklık Amacı Doğrultusunda Üçüncü Kişilerin Tazminat Talepleri	280
A. Genel Olarak.....	280
B. Montreal Sözleşmesi'nde Üçüncü Kişi Talepleri.....	282
1. Genel Olarak.....	282
2. Yabancı Mahkeme Kararlarında Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ("Loss of Support Claims") ve Manevi Tazminat Talepleri ("Loss of Society, Loss of Care, Grief Claims").....	283
C. Yeknesaklık Amacı Doğrultusunda Değerlendirme.....	286
XIII. TAZMİNAT DAVASINA İLİŞKİN BAZI MESELELER	289
A. Tarafların Belirlenmesi.....	289
1. Davacı.....	289
2. Davalı.....	289
B. Dava Açma Süresi	291
1. Niteliği.....	291
2. Vasi Gerektiren Hallerde Süre	294
3. Sürenin Tespiti ve Davanın Açılma Anı.....	295
4. Zararın Sonradan Ortaya Çıkması	297
C. Görevli Mahkeme	298
D. Milletlerarası Yetkili Mahkeme	303
1. Milletlerarası Yetki Kavramı	303
2. Montreal Sözleşmesi'nde Yetkili Mahkemeler	305
a. Madde 33/f.1'de Sayılan Yetkili Mahkemeler	305

b. Yolcu Taşıma Sözleşmelerine İlişkin Özel Beşinci Yetki (“Fifth Jurisdiction”)	306
c. İkametgâh, Esas Faaliyet Merkezi, Varma Yeri Kavramları	307
d. Yetkili Mahkemenin Türkiye’de Tespiti	308
e. Tahkim.....	309
E. İspat Yüğü	310
F. 151.880 ÖÇH Sınırının Belirlenmesi	311
1. Sınırın Önemi	311
2. Kapsamı	312
3. Sorumluluk Sınırının Tadili	312
4. Masraf ve Faizler.....	315
G. Montreal Sözleşmesi’nde Ön Ödeme İmkânı.....	316
H. Müterafik Kusur ve Taleple Bağlılık İlkesi	317
XIV. Yolcu Başına Sorumluluk Kavramı ve Önemi.....	318
A. Özel Çekme Hakkı’nın Kur Değeriinin Hesaplanması.....	319
XV. Taşıyıcının Yolcunun Gecikmesinden Doğan Sorumluluğı.....	320
A. Gecikme Kavramı	320
B. Sorumluluğun Niteliğı	320
C. Sorumluluk Şartları	321
1. Zarar	321
2. Uygun İlliyet Bağı	323
D. Uçuşun İptali, Overbooking ile Diğer Gecikme Halleri	324
E. Gecikme Halinde Sorumluluk Miktarı.....	328
F. Gecikme Halinde Yetkili Mahkemeler	329
G. Sorumluluktan Kurtuluş İmkânları.....	329
H. 261/2004 Sayılı Avrupa Birliğı Tüzüğü ve Uygulamadaki Sorunlar	330

İkinci Kısım
Taşıyıcının Yük ve Bagaj Taşıma
Sözleşmelerinden Doğan Sorumlululuğu

I.	Bagaj Taşımacılığı	335
A.	Bagaj	335
B.	Bagaj Sorumluluğu	336
C.	Sorumluluğun Kapsamı.....	339
D.	Yolcunun Bildirim Yükümlülüğü	340
II.	Yük (Kargo) Taşımacılığı.....	341
A.	Yük	341
B.	Yük Sorumluluğu	342
C.	Sorumluluğun Kapsamı.....	344

İkinci Bölüm
İÇ HATLAR HAVA TAŞIMA HUKUKU

I.	Yasal Mevzuat	349
II.	Tanımlar.....	350
III.	Genel Hususlar.....	351
IV.	Sicil İşlemleri	353
V.	Hava aracı ipoteği.....	355
VI.	İç Hat Taşıma Sözleşmesi.....	359
VII.	Taşıyıcının Sorumluluğu	361
VIII.	Taşıyıcının Sigorta Yükümlülüğü.....	363
IX.	Tazminat Davaları ve Başlıca Yargıtay Kararları.....	364

Üçüncü Bölüm
UZAY HUKUKU

I.	Genel	371
----	-------------	-----

II. Temel Kavramlar.....	373
III. Yasal Mevzuat	376
A. Uluslararası Düzenlemeler ve BM'nin Rolü	376
B. Türk Uzay Hukuku Mevzuatı	379
IV. Uzay Hukukunda Sorumluluk.....	380
KAYNAKÇA.....	383

EKLER

PRATİK ÇALIŞMALAR.....	391
ICAO LİMİT GÜNCELLEME KARARI.....	397
TÜRK SİVİL HAVACILIK KANUNU	399
MONTREAL SÖZLEŞMESİ (İngilizce & Türkçe).....	451